

**Dissertationem inauguralem de calculo per adstringentia pellendo / ...
submitit Christianus Gottfried Reiche.**

Contributors

Reiche, Christian Gottfried.
Heucher, Johann Heinrich, 1677-1747.
Universität Wittenberg.

Publication/Creation

Vitembergae : Typis Gerdesianis, [1711]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/hqh5mum7>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

11. SOCIETY OF
2. D. B. V.
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPE REGIO AC DOMINO
DN. FRIDERICO AVGVSTO
ELECT. SAX. HEREDE ETC. ETC.

DISSERTATIONEM INAUGVRALEM
DE
**CALCVLO PER
ADSTRINGENTIA
PELLENDO**

PRAESIDE
IO. HENRICO HEVCHERO
PHIL. ET MED. DOCT. ANATOM. ET BOTAN.
PROF. PVBL.

PRO LICENTIA
IMPETRANDI SVMMOS IN ARTE SALVTARI
HONORES

PVBLICAE PHILIATORVM DISQVISIONI
SVBMITTIT

CHRISTIANVS Gottfried Reiche
ROITZSCHENS. SAXO

AD D. . A. O. R. MAII MDCCXI.

HORIS ANTE ET POST MERIDIEM CONSVETIS.

PER-ILLUSTRIBUS AC GENEROSISSIMIS
DOMINIS

DN. JOACHIMO HENRICO
A MILTITZ,

DYNASTAE IN SCHENCKENBERG ETC. ETC.
POTENTISSIMI REGIS POLON. ET ELECT
SAXON. CUBICVLARIO INTIMO, ET STATUS
BELLICI COMMISSARIO.

PARITER AC

DN. DIETERICO A SCHICKEN,
HAEREDITARIO IN QVEITZ, LESSEN
ET RAMBSIN ETC.

S. REG. MAIEST. POLON. ET ELECT. SAX.
DICASTERII AVLICI, QVOD VITEBERGAE EST,
ASSESSORI GRAVISSIMO

PATRONIS ET MAECENATIBVS MAXIMIS

DISSERTATIONEM HANC INAVGVRALEM

DEVOTE ET SVBMISSE CONSECRAT

CHRISTIANVS Gottfried Reiche
ROITZSCH. SAXO.

§. I.

I quid euincit, uera esse poetae uerba:
- - - *non hospes ab hospite tutus,*
humanum certe euincit corpus.
Talem uero hospitem intelligo,
qualis fuit erinaceus, quem serpens
ille Aesopicus domum deduxit su-
am, id est, peregrinum, aut potius
hostem. Iam, si saepe nec hospes ab hospite tutus, quid
dicamus de hoste, de hoste hospitante, hyemante, aesti-
uante, diuertente? Tales autem hospites quotidie hu-
manum recipit corpus; idque, quo minus facere cogat-
ur, modo nullo prohibere potest. Facilis hostibus
aditus, iter idem plane, quod aeri, et alimentis. Non
dicam in praesentia de uario miasmatum genere uiis
multis, uariisque penetrante: non item copias insecto-
rum innumerabiles attingam, innumeris irrepentes mo-
dis: satis habebō lapidum, calculorumue seminia nomi-
nasse. Haec, in corpore hospitata, excrescunt usque
adeo, ut hospites hosce ingratos, maximeque graues,
quantocyus eiectos uelit aeger, atque eliminatos.

§. II.

Hic uero Medici non omnes respondent aegrorum expectationi: suntque in iis haud pauci, qui, si non plane ἀδύνατον, maximo certe cum periculo coniunctam putent calculi ex corpore eiectionem. Ridetur, neque id immerito, exsectio calculi ex renibus: ridetur uanus conatus, temerariusque FR. ROUSSETI, qui calculos ex renibus excindere instituit, nephrotomiam omnibus commendans. Nequeunt renes tundi pro calculi extractione, nisi dissectis ante una cum integumentis dorsi musculis, horumque tendinibus: hinc fractis processibus transuersis uertebrarum lumbarium: ipso tandem psoa, musculo, cui ren maxime incumbit, atque adhaeret, late inciso. Haec itaque omnia cum ante fieri oporteat, quam latentis calculi aperire possis hospitium, non difficile est iudicatu, talem chirurgiam uel in cadaueribus, nedum uiuis in corporibus, laboriosam ualde, admodumque difficilem futuram. In uiuis certe, si non prorsus, atque omnino impossibilis, saltem periculosissima uidetur, praesertim si et uasorum, sanguinem fundentium, quibus renum cumprimis natura abundat, et neruulorum, rerumque aliarum laesiones, uix, ac ne uix quidem, euitandas, consideremus: immo uel eam ob causam detestabilis, quod nouam prohibere nequit calculi foeturam. Ita uero, quoties alii ex aliis succrescerent calculi, toties renum sectio instauranda esset, ac reiteranda. Sed est tamen sectio quaedam rationi consentanea: est uero illa, quae fit tunc, cum a calculo non solum ren intumuit, sed et suppuratus fuit. At ea uero renis sectio non calculi est exsectio, sed apertura abscessus, facile peragenda, quam quidem iam olim, qui calculi alioquin sectionem iure iurando prohibuit, laudauit

uit HIPPOCRATES, quamue superioribus temporibus calculo suo SCHENCKIUS, HORSTIUS, SYLVATICVS, PARAEVS, et PANAROLVS, approbarunt.

§. III.

Quin ipsa etiam calculi ex uesica urinaria exemptio paucis certe probatur: neque id iniuria. Namque, cum et aegrorum multi, peracta operatione, calculo satis bene sibi exempto, felicem nihilominus operationem acerba morte luere cogantur, adeoque euentus instituti huius anceps sit, atque dubius: et quoties renascitur nouus calculus, toties repetenda esset opera, priorem quasi frustraneam reddens: et, calculus saepe, siue ob molem suam, siue, quod inter uesicae haeserit tunicas, folliculouae fuerit inclusus, siue, quod in muscosa attritae latuerit uesicae lanugine, irritam, nisi exitialem, reddiderit hanc chirurgiam: et denique saepenumero nihil minus, quam calculum, in uesica reperiatur, idque ob summam signorum calculi uesicae, quam BOHNIVS in primis ostensam dedit, fallaciam atque incertitudinem: his de causis usque adeo exosa facta est plerisque calculi ex uesica eiectione, manuum suscepta ministerio, ut reiiciendam existimauerint in uniuersum, dirumque, et plenissimum aleae remedium lithotomiam cum DVRETO pronunciarint.

§. IV.

Improbatis iam, damnatisque tollendi calculi remediis chirurgicis, cogitari coeptum, quonam modo calculus, uel filice, Marpesiaue caute durior, remediis perdomari aliis, euellique, ac eradicari possit. Sed uix consilio respondit inuentum: nec magis inuento euentus. Alii rem eam per medicamenta propinata, alii per clysteres, in uesicam iniectos urinariam, tentandam pu-

tarunt. Vtroque inuento existimatum posse effici, ut calculus, siue in renibus ille, seu in ureteribus, seu denique in uesica haereret urinaria, in pollinem resolutus ne quidem palpabilem, facile una cum lotio reddatur. Atque ad interna quidem quod attinet, **BARICELLVS** et **SIM. PAVLLI** uitrum debite exustum, **BEVEROVICIVS** et **FINCKIVS** oleum, seu liquorem lapidum cancri, **CROLLIVS** spongiarum agri Neapolitani, **AETIVS** et **SEXTVS PLATONICVS**, atque cum his **ANT. FV-MANELLA**, **CHRISTOPH. GVARINONIVS** et **A. VIL-LANOVANVS** leporem in furno exsiccatum, **GRVLIN-GIVS** condensatum et in puluerem redactum portulacae succum, **P. M. de HEREDIA** oleum lappae maioris, **IO. LANGIVS** puluerem auiculae trogloditidis, **SEN-NERTVS** lapidem nephriticum, **VNZERVS** magisterium tartari uitriolati, et ligneam membranam nucis iuglandis, **ZIMARA** semen millefolii, **HELMONTIVS** duelech, seu microcosmi lapidem, cum sulphure, et nitro calcinatum, succoque berberum extractum, **IO. de ALTOMARI** puluerem singularem, lapidem mirifice comminuentem, **CL. DEODATVS** moschum terrestrem, cum uino albo coctum, aquam item ex urina hominis, uel tauri destillatam, **CRATO** aquam, ex nucleis persicorum, ceraforum, et floribus sambuci cum uino maluatico prolectam, **P. I. FABER** essentiam urinae humanae, essentiam cancrorum fluuiatilium, et urinam, quae reperitur in hoedis, atque uitulis recentissime natis, statim epotam, **KVNRADVS KVNRAD** essentiam nephriticam, et sal nephriticum, **I. B. MONTANVS** aquam nephriticam, **IOS. QVERCETANVS** aquam ad comminuumendum calculum, **H. SAXONIA** terebinthinam cum semine milii solis, **G. CHARLETON** liquorem antigorgonicum.

nicum, *SCHOENBORNIUS* infusum raphani, *IO. SCHROEDERVS* urinam hirci calidam, uel aquam, ad comminendum calculum, etiam in ipsa uesica potentissimam, et summo artificio inuentam, *SPONTONVS* aquam, lapidem frangentem, *ALEX. TRALLIANVS* Glacyfin, seu herbam paeoniae, ex uino, et melle epotam, *A. VERSALIUS* globulos ad frangendos magnos lapides, *H. AVGENIUS* mixturam praestantissimam ad calculum frangendum, *G. LAVREMBERGIUS* antidotum singulare, *POPPIUS* spiritum ad omnem calculum frangendum, *RVLANDVS* aquam, destillatam ex stercore columbino, *STISSERVS* remedium ex nitro, et calce uiua paratum, mirifice commendarunt, et, tanquam diuina ad omnis generis calculum dissoluendum, resoluum, comminuendum, frangendum, rumpendum, conterendum, attenuandum, friabilem reddendum, ac tandem eliminandum, educendumque remedia, in coelum laudibus extulerunt: at edocuit experientia, plerisque illorum, quae dixi, remediis, non respondisse euentum: nonnulla etiam ex illis, quod iusto uehementiora essent, in non leue uitae discrimen adduxisse aegros.

§. V.

Equidem is non fuerim, qui plane neget, remedia calculum confringentia reperiri posse, utpote qui norim probe, ad uariam calculorum texturam hic imprimis respiciendum esse, nec friabilibus, gypseis, aut mollioribus calculis omnem dissolutionem denegandam: non item arenosis, et scabris, nec uel ipsis politis, ac terfis, cum praesertim *DAV. BECKII*, *RÖHRII*, *STISSERI*, aliorumque constat experimentis, corpora, scilicet duriora, immo uero etiam illa, quae uel causticis, erodentibusque menstruis nolint cedere, saepe liquoribus, uaporibus-

poribusque blandioribus, minusue acribus, emollita, dissolutaque fuisse. Quod quidem eos nosse oporteat, qui nullum dari posse remedium, calculum diffringens, arbitrantur, hac inducti causa, quod necesse sit partim illud, ore haustum, priusquam descendat in renes, uim suam amittere: partim citius, faciliusque, uentriculum, iuxta et alia uiscera molliora, quam calculum, compagis quippe durioris discerpere. At enim nodis hisce, horumque similibus pluribus iam iuit dudum obuiam HELMONTIVS, qui ostendit, usque adeo non omnem comminutionem, seu solutionem a corrosiuis perfici, ut nonnunquam et corpora durissima a menstruis plane insipidis, omnisque corrosionis expertibus, dissoluantur. Porro nec illud quidem ad calculum comminuendum propinatum damnauerim, quasique incapax, improbauerim, remedium, si quod spem eluserit Medici, atque fefellerit. Potest enim, potest culpa esse, estque frequenter ipsis in aegris, adeo delicatulis saepe, ut ad alterum, tertiumue medicamenti, uel diuinissimi, usum, uelut ad clypei conspectum Gorgonei, horreant, ac contremiscant. At, si quo in morbi genere, certe profecto in calculo medendo diuturnis opus medicinis. Denique et sic mihi persuasum habeo, neque defuisse olim, neque deesse forsitan hodieque, uti lapidem adeptos philosophicum, ita calculi, uel adamantini, domitores. Nec enim inter eos nomen profiteor meum, qui, si quid ipsimet non uiderint huc usque, protinus negant audacter, fatisque absurde, tanquam nihilum, inficiantur.

§. VI.

Nullum tamen est dubium, remediorum, in pollicem redigentium calculum, plurima, si non omnia, quae usque huc innotuerunt, uix, ac ne uix quidem, expectationi

Etationi respondere, eorundemque laudicaenos forte nimium fidere suis euporistis. Neque eiusdem non fiducia suspecti mihi uidentur illi, si qui, cum hospitans in uesica lapis debet conteri, breuiiores quaerunt uias, iniectisque per urethram liquoribus rem conficere laborant. IOANNEM enim nouimus BAVERIVM mirabiliter lapidem uesicae frangi asserere, si, uirga prius embrochata decocto maluae, petroleum, in quo ebullierit lapis lycis, colatum per syringam, iniiciatur. Et iam apud ALEX. TRALLIANVM legimus, sanguinem hirci principem in hac curatione tenere locum: qui: si in uesicam instilletur calidus, lapidem progressu temporis confringi. DOLAEVS in malo desperato terebinthinam una cum oleo scorpionum, essentia iuniperi, balsamo sulphuris succinato, et aqua alkekengi, syringae ope, in uesicam infundit: alii alia. Quod si uero dicendum, quod res est, ita mihi cum iniectionibus eiusmodi comparatum esse uidetur, ut plurimae nullo sint habendae loco. Nam, quas mitioris indolis nouimus, eae, tantum abest, ut quicquam calculum ualeant comminuere, ut potius relinquunt saluum: et si quid omnino possint, uel demulcendis tantum doloribus, quos calculus tortor in uesica excitat, inseruiant, uel uulnerariae sint, quae laesae subueniant uesicae; fortiora autem menstrua, et quae extra corpus calculos dissoluunt, per urethram in uesicam iniici sine laesione non possunt. Et quamuis iniectioes liquorum mitiorum a quibusdam laudentur, quales sunt lixiuia, ex cineribus stipitum fabarum, et ononidis parata, cancrorum item combustorum calces cum aqua saxifragiae, et alkekengi, uel diuretica alia immissa: tamen haec, et plura id genus alia nihil solatii attulisse, tantum abest, ut calculosam materiam dissoluere potuerint, experientia

compertum est, nisi forsan limosas, et ex arenulis, male cohaerentibus, factas concretiones calculosas exceperis. Audi, quid loquatur ARETAEVS. Is ita: Lapis magnus neque potione, neque medicamento frangitur. At, LISTERO teste uesicam tantum non semper maiores incolunt calculi, et quidem raro admodum tales, quales sub lingua nonnunquam, et in articulis concresecunt, tophacei, friabiles, leues, et molles; sed modo non semper filicei.

§. VII.

Quae cum ita comparata sint, adeo, ut, ui dictorum, parum iis fidendum sit remediis, quae usque adhuc a Medicis ad calculi comminutionem fuere commendata, hinc alia coeperunt excogitare alii, et de infante cum puluisculo eiiciendo, hoc est lapide, ubi ubi, et qualis qualis etiam ille fuerit, ex corpore per medicamenta radicitus euellendo, penitusque extirpando, atque expellendo esse solliciti. Quod quidem institutum uel eo nomine commendandum, quod aegri post arenas, et calculos, per urinas excretos, notabile sentiant leuamen, quodque, ubi calculorum nucleos, ac rudimenta, quam potueris citissime, corpore expuleris, impedire possis, quo minus, progressu temporis, calculi, magis magisque excrescendo in maius, in iustam tandem molem abeant, atque efformentur. A quo lapidum incremento utique uidetur metuendum, nisi ei malo, oppositis medicamentis eiicientibus obuiam fuerit itum. Causa enim est nulla, quamobrem nonnullorum subeat animos admiratio, quo pacto in medio illo urinae profluuio lapis conformari queat, in quo dissolui posse potius, si quis adesset, uideretur. Abeant ii quidem ad fluminum ripas, ambulentue propter littora marium, oceanique: cernent, et magna cernent copia, etsi continuus est utrobique afflu-

affluxus aquae, topfos: cernent et perfectos interdum lapides eiusmodi, quos calculis, in corpore generatis humano, minime dissimiles iurent. Ceterum, oportere Medicum studere exterminandis humani corporis calculis, uel inde, quod naturae ille minister sit, cognosci potest. Natura uero ipsa, sui quippe conseruans, id agit, studetque cum maxime, hospites ut infensi, ingratiue eiiciantur. Patet ex eo, quod, dum secretionem pariter, excretionemque urinae promouet, simul arenulas, ei immixtas, amouet, usque eo, ut, neque raro, nullis etiam adhibitis medicamentis, uideas ingentes arenarum lapillorumue copias emingi. Hispanorum exemplo rem eam demonstrat GROENEVELTVS, quos scribit magnam tantum non semper arenularum copiam cum urina excernere: eamque esse causam, cur nunquam ex lithiasi laborent. Ac calculus profecto ipse migrare sua ex sede nititur, utpote qui, ureterum, urethraeque subiens angustias, crispaturas, spasmos, talesque efficit contractiones, quibus non potest non fieri, ut sensim, atque pedetentim ex corpore prouoluatur.

§. VIII.

Non negat WALDSCHMIDIUS, hoc esse Medici officium, naturae, parturienti calculum, ut ferat obstetricantem opem: sed tamen, esse Medici officium expellere calculum, uidetur negare: neque id sine causa. Urget, uultque hoc tantummodo, ut Medicus non tam ipsummet eliminat calculum, quam uiam, aditumque ut aperiat egressuro, in hoc erumpens uotum: *Mallem, ut natura expellat calculum, quam Medicus.* Atque est, fateor, res non leuis, sed ardua ualde, calculum pellere conari medicamentis, praesertim si haereat in renum etiamnum carunculis. Hisce contentus calculus, iisque adhaerens,

idemque paulo grandior, sine vi, ac dilaceratione propelli in peluim nequit. Habent illae, quas dixi, carunculae, quasue processuum mammillarium nomine appellant Anatomici, foraminula, porosue minutos usque adeo, uix ut capitis admittant pilos. Haec itaque per itinera, si calculi ex renibus vi quadam agendi essent, quae hinc non essent haemorrhagiae, quae non ulcera renum metuenda? Quo loco obiter moneo, ridere omnes, ac postulare erroris R. MEADVM, quicumque uel arenulas credant haerere posse renalibus in tubulis. Atque illum ipsum hac de re audiamus. Ita uero ille: *Mirari subiit aliquoties historiarum medicarum scriptores totos esse in praecipitandis in tubulos renales arenulis, cum ex incisione Cadaverum didicerim, primam concrefcentis calculi materiam esse limpidissimam in carunculis, per quas destillat urina, serum.* At enim uero, in ipsis quoque tubulis Bellinianis concrectiones arenosas, calculosasque repertas esse, cum frequens clamat experientia: tum loquuntur renum calculi, non peluim illi solum occupantes, sed renes per ipsos protensi: tum denique euincit praeter ceteros, satisque confirmat I. B. CONTOLIVS, obseruationibus non contemnendis. Sane quidem fieri non potest, quin, si a sanguine, particulis salinis, terrestribusque scatente, urina separetur consimilis, illae proprio depressae pondere, ad renum tubulos adhaerescant. Ne dicam, ipsam renum saepe conditionem, uitiumque, infarctum talem reddere faciliorem. Tubuli namque renum, nimis quam amplificati a sanguine, bene etiam constituto, molem particularum crassiorum secernunt copiosiore. Idem usu uenit, si renalium tonus tubulorum fuerit labefactus: idem porro, si tubuli iidem a vi externa concussi, inflammati, exesi, aut exulcerati. Tunc enim propter

pter consuetum urinae transitum, plus, uel minus impeditum, calculi frequenter in ipsissimis renum penetralibus quam facillime generantur.

§. IX.

Praeterea minus etiam tuta tunc, cum in renibus est ulcus, uidentur lithonriptica. Augent etenim exulcerationem cuncta illa, quae pellunt calculum; augent autem ideo, quod urinam efficiunt acriorem. Quo fit, parti ut exulceratae non modo dolores, uerum etiam inflammationes afferantur: quae causa est, cur saepe extinguant nephriticos, perdantque pragmatici Medici. Omnium uero maxime, quia nos plerumque latet calculi et moles, et durities, et coniunctio cum ea, quam incolit, parte, suspectus uideri potest pellentium usus. Haec enim loco quidem suo dimouere possunt calculum: at non semper non dicam expellere; sed ne quidem comminuere, dissoluere, attenuare. Inde solet fieri, ut intempestiuo talium usu pharmacorum calculi, alioquin quiescentes, et innoxii, prouoluti in ureteres, grauissima deinceps his in locis excitent symptomata, nisi ipsam arcessant mortem ante tempus, diemue. Testes cito BONETVM, STEINIVMQVE, quippe qui affirmant, multos, nunquam nec de ullo propemodum calculi dolore, nec de ullis eiusdem symptomatibus conquestos, post fata tamen et complures praebuisse spectandos, et eos grandiores calculos. Cuius quidem rei causa quae potuerit esse alia, quam haec, quod calculi tubulosae renum carni ita fuerint intertexti, minus ut moueri potuerint? Quod si uel minutae possunt arenulae, copiosius propulsaе, leth feram afferre urinae suppressionem, quanto magis potuerit calculus, sede, locoue suo deturbatus, fatalem urinae suppressionem, inflammationem,

gangraenamque conciliare? Denique uel eo nomine suspecta uidentur multis lithontriptica, quod non possint non aestum corporis non leuem procreare.

§ X.

Verum enimuero, ut ea ferme omnia remedia, calculum pellentia, quae infirmare studui, de fortioribus tantummodo, acrioribusque, diureticis, et lithontripticis accipi uolo: ita nullum mihi est dubium, quin lenioribus, et quae blandius agunt, uimque naturae inferunt nullam, locus omnino aliquis dari possit. Quorum cum aliquammulta commemorent, qui medicinam faciunt, tum mirari satis nequeo, qui factum, ut plerique, si non omnes, quotquot de calculo humano ex instituto commentati sunt, adstringentia uel sicco plane praeterierint pede, uel negligentius certe commendauerint, cum praefertim et idoneis rationibus demonstrari, et ipsa experientia confirmari possit, adhibitis adstringentibus non parum, idque tuto satis, in pellendis calculis cum posse effici, tum effectum saepe fuisse, ut reliquis omnibus in parte curandi calculi remediis longe praeferenda esse uideantur. Atque haec ipsa fuit causa, cur de calculo, per adstringentia pellendo, quaedam in praesentia ducerem commentanda. Quod dum facere ingredior, non iam monendum puto, quid adstringentia et in ipsa calculi generatione impedienda, cauendaque ualeant. Nam tametsi et hic multum possint: tamen ea de re non exponam in hoc loco. Alioquin posse non parum, uel exinde intelligas licet, quod causa eius generationis saepe sint patentia nimis uasorum orificia lacteorum. Nec enim non probabilis illorum est opinio, qui culpam succorum crassiorum, et tartareorum in sanguine, coniiciunt in ampliores uenarum lactearum poros, in intestina hiantes,

antes, per quos non purissimus tantum chylus, sed simul crassioribus, terreis in primis, atque tartareis permixtus particulis, soleat influere, unde argillofis, atque ad calculum dispositis moleculis, massa sanguinea repleatur, quae influentes cum sanguine ex arteriis emulgentibus in renes, ibique cum partibus aqueis secretae, et in tubulos transmissae, eorum parietibus adhaereant, ibidemque nouas, quae continue alternis uicibus deponuntur, particulis excipiant, calculique principia efforment: secus atque iis accidere uideatur, quorum meatus, porique lacteorum sint angustiores, quippe cum per haec subtilior, et purior fiat cribratio, ac partes crassiores, tartareae, et argillaceae reiiciantur ab ostiis uasorum lacteorum, et cum fecibus exeant. Verum cum de calculis impediendis dicere in praesens non constituerim, reuertor ad illud, unde diuertere, conuertoque me ad illa experimenta, quibus ostendi possit eliminatos, exturbatosque ex corpore adstringentium ope saepe, multumque fuisse calculos.

§. XI.

Quo magis autem dictis quis habeat fidem, non tam ad propriam hoc in argumento experientiam, domesticumque testimonium, quam ad fidem alienam prouocabo. huiusque rei testem primo loco nominabo Virum, et doctrinae, et experientiae fama CL. A. Q. RIVINVM. Hic vero adstringentia, qualia sunt radix Tormentillae, Bistortae, Ireos palustris, herba Pyrolae, Saniculae, Alchimillae, Vincae, folia Myrti, flores Rosarum rubrarum, et Granatorum, fructus Cydoniorum, Corni, atque Cupressi, Gallae, succus Acaciae, rob. Sorbi torminalis: Saccharum item Saturni, Alumen, Tinctura, Haematitae, et Sulphuris uitrioli, lithonriptica esse, ubi probare

bare contendit, id quidem per experientiam constare putat. Sequatur VITVS RIEDLINVS, quam maxime in testimonium uocandus, qui haecce per scribit. *Ad lectum hydropicae cuiusdam inter caeteros sermones differebatur quoque, quantum intersit, ut in eiusmodi morbis urina sic promoueatur, ut non solum, quantum liquidi ingestum fuit, sed et longe plus ejusdem reddatur, et adsidens matrona sequentia interserebat: Anni iam plures praeterierunt, adstiti cuidam cognatae, difficilius parturienti, quae post partum per aliquot horas nec guttam quidem urinae excernere potuit, unde non parum sollicitas adstantes quasuis reddidit: ubi prae reliquis placuit illius consilium, quae suavit, ut equisetum in aqua decoqueretur, et ipsa quidem herba calida pubi imponeretur, pars vero decocti pro fomento seruaretur, pars etiam quaedam in potum adhiberetur: quod et executioni datum fuit, nec infeliciter: breui enim post urinam, ut olim, excernere coepit, nec habuit postmodum unquam, quod de hoc malo conqueretur. Sed uero, hoc ipsum uirtute sua adstrictoria praestitisse Equisetum, discas a FRID. HOFFMANO, qui, energiae adstrictoriae deberi, quod calculosis prodest equisetum, opinatur: hancque suam sententiam CASP. HOFFMANNI confirmat auctoritate, cuius haec fuit mens, quod improprie haec dicta diuretica, praemissis laxantibus, longe tutiora, et certiora suggerant praesidia, quam ea, quae ui diuretica abundare omnes unanimiter testantur.*

§. XII.

Balaustiorum sic dictis floribus unanimi omnium consensu uirtus tribuitur exsiccandi, constringendi, atque sistendi, eandemque ob causam usum insignem esse in herniis edomandis, dentibus firmandis uacillantibus, diarrhoeis, dysenteriis, uterique, ac aliarum partium haemorrhagiis compescendis iudicant plerique pragmaticorum Medicorum:

corum: sed quod item calculum pellere iidem possint flores, praeter LAZ. RIVERIVM, quod quidem nos sciamus, indicavit nemo. Eius uerba sunt haec: *Granati flores exsiccati, et drachmae pondere sumpti, calculosam materiam expurgant.* Hisce nos floribus adstringens iungimus longe potentius, tubera illa quercuum, quae Gallarum nomine insigniuerunt rerum naturalium scrutatores. Atque has Gallas Medici adeo acerbis deprehenderunt, ut uix omnes, propter uim adstringendi nimiam, audeant in alui, uasorumque sanguiferorum fluxionibus in auxilium uocare. Veruntamen easdem praeterea uirtute pellendi urinam aequae, ac calculos esse praeditas, et RIVINVS censet, et praeter eum MARTINVS etiam LISTERVS. Illud de Listero tamen addimus, existimare, aliunde potius, quam ab adstringendi potentia, arcessendam esse uim pellendi tam Gallarum, quam Ba-laustiorum. Illas enim, tanquam mera insectorum opera, atque excrementa, ueneno septico imbutas esse opinatur: haec uero, quia Granati syluestris, fructus ferentis acidus, sint prouentus, herbarum sale essentiali, hoc est, tenuissimis, acutissimisque particulis iisdemque acipitibus, atque utrinque mucronatis, gaudere iudicat. Atque his de causis, propterque istam in primis exstimulandi uim, qua renes, ureteres, ac uesica continue lacessantur, utraque illa, quae dixi, remedia ad abolendos calculos capacia esse arbitratur. Neque illud insuper non monendum ducimus, eundem Virum et spongiam Bedegarum, seu Rosae syluestris, annumerare asellis, cantharidibus, cocheniliis, scorpionibus, et eiusmodi rebus aliis, quae septicae sunt, hoc est, uehementer corrodunt, stimulantque ductus uiscerum excernentes, praesertim renum illos, perinde ut uesicae. At enim aliorum iudi-

cio uirorum spongia Cynosbati remediis accensetur adstringentibus. Est in iis CL. BOHNIVS, qui hanc fert sententiam: *Spongiam Cynosbati virtute styptica pollere, urinam tamen & calculum quoque, interdum prae aliis lithontripticis, pellere constat.* Qua uero ratione spongiae Cynosbati subleuent nephriticos magna profecto est inter Medicos disputatio. Nam DODONAEVS affirmat, spongiolas, et capitula syluestris rosae, contra calculum ac urinae difficultates ualere, si, in puluerem trita, exhibeantur. Prodesse autem posse non ut diuretica, aut calculum atterentia; sed ueluti alia quaedam adstringentia. Huic uiro obloquitur GVIL. LAVRENBORGIVS, arbitratus, non tam facultate quadam adstringendi, et corroborandi, quam diuretica praestare illud spongiolas. Dodonaeum enim hisce confutat uerbis: *Spongiola, seu trica intricata, in Cynorrhodo, Marcello Empirico Spongiola dicta, aliquibus Bedeguar, trita, & leuigata contra calculum, ac urinae difficultatem, efficax remedium esse censetur. Et licet Dodonaeus existimet, has spongiolas prodesse quidem calculosis posse, non ut diuretica, & calculum atterentia, sed ueluti alia quaedam adstringentia: tamen recentioris artis proceres a multo, longoque usu obseruatum habent, uesicae calculos comminui, et eici, hac spongiola data ad drachmam unam in iusculo decocti petroselini, ut apud Scholziuum uidere licet.*

§. XIII.

Ceterum citra omnem controuersiam in adstringentibus numerantur, ossa quorundam fructuum, Dactylorum, puta, et Mespilorum, Cynosbati item, ac Ficum grana. Sic SIMON PAVLI: *Nuclei dactylorum manifestius pulpa adstringunt.* Quantum uero adstringunt iidem, tantum pellere eosdem credit calculum JO. DE ALTO-MARI. Quos ualide constringere et constipare asserit mespi-

Mespilorum nucleos SCHROEDERVS, eos ualde calculum pellere credit JO. WITTICHIVS, ORTOLPHVS MAROLDVS, et HENNING. ARNISAEVVS. Cynosbati fructum pollere uirtute adstringendi, id uero testentur illi, qui cum HORATIO GVARGVANTIO ad haemorrhagias narium, diarrhoeas, dysenterias, fluxus mensium nimios, gonorrhoeas, haemoptyses, uomitus sistendos afferri suadent. Adstringere tamen acinos potentius, quam pulpam, uel ipse doceat gustus. Quo igitur nomine ad calculum possint, ipse iudices, qui prodesse legis apud SCHROEDERVM his uerbis: *Fructus Cynosbati uel lithontriptica maximopere commendantur, in qua tamen excellent exempti arilli.* De Ficuum uero quid dicamus granis, quae GALENO *νευχραμίδες*, PLINIO frumenta, aliis ficaria dicuntur? Tantum abest, calculum ut procreent, ut et ipsa calculum summo infestent opere. Errat hac in parte uidelicet SCHROEDERVS, cum carnem Ficuum pulpamue arenulis renum, ac uesicae mederi scribit. Ex granis potius, iudicio CAPIVACCII, Ficuum adstringentibus admirabile ad pellendum calculum conficitur remedium. Vixque secius de baccis Alkekengi statuendum esse duxerimus. Namque et ficcatis Alkekengi baccis, et trochiscis Alkekengi maxima stringendi potestas, maxima etiam uirtus lithontriptica uendicatur. Rem experimento constabit LISTERUS, atque post exhibitam calculoso trochiscorum Alkekengi drachmam unam, aegrum sine ullo doloris sensu calculum reddidisse grandiusculum confitetur. Acini illarum certe baccarum masticati adstringunt non leuiter, eoque nomine ficuum acinis iungi poterunt commode, ubi per adstringentia pellendae arenulae. Neque enim HARTMANNVM hac in parte morari placet, hac ductum opi-

nione, quod ficus, baccis mixti Alkekengi, in ueneni
abeant degenerentque naturam.

§. XIV.

Longe tamen plura insuper promittere nobis uide-
tur adstringentia, calculo propellendo apta, latissimus
plantarum fundus. Inest terrestri Musco adstringendi
uirtus: inest Fungo adnato saxi: inest Geranio: Inest
Theae. Musco quidem, quem diximus, terrestri tanta
uis tribuitur adstringens, ut is non solum ad cohibendas
cuiuscunque generis haemorrhagias, figillatim dysente-
rias, sed et diarrhoeas propinetur aegris: immo etiam
extus corpori applicatus adstringere credatur. Quae
causa est, cur mulieres in Ukraina cingulis ex Musco illo
confectis nudum cingunt corpus. Nec enim aliam ob
causam faciunt, quam ut ea re sanguinis impetum men-
strui cohibeant, ac moderentur. Alii quoque ad nari-
um haemorrhagias musco illo circumdant caput. Quid?
quod farinaceus eiusdem puluis, uacillantibus adfrictus
dentibus, gingiuas corroboret, perinde, ut uulnera, ni-
mis madentia, exsiccet, horumque constringat labia,
consolidetque. Atque idem, idem, inquam, ille est
Muscus, cuius maximam existere in expellendo calculo
uirtutem, uno ore clamant omnes, figillatim **CL. DE O-**
DATVS magnopere collaudat, quippe qui Muscum ter-
restrem, cum uino albo coctum, et epotum, certissi-
mum ad calculum exturbandum experimentum pro-
nunciat. Gaudere deinde Fungum saxi adnatum, quem
Lyncurium uocant, ubi is siccatus fuerit, uirtute adstrin-
gente, **GRVLINGIO** credimus. Nec minorem fidem
habemus **CROLLIO**, qui hisce effert laudibus: *Fungi,*
inquit, in agro Neapolitano, prope urbem Somam, quotannis e
lapidibus, terra saltim obrutis, enascuntur, qui siccati et pul-
ueri-

uerisati, pondere drachmae semis in aqua appropriata mane et uesperis exhibiti, ad miraculum omnem calculum expellunt. Quod ad Geranium attinet, C. HOFMANNO admirandae eruditionis et exquisiti iudicii olim feni, auscultamus, contendenti, falsum esse TRAGVUM, quod Gratiam DEI, quae Geranii est species, totam, seu, ut ille loquitur, tota substantia prodesse calculosis existimet, cum Geranium id potius praestet adstringendo. Nam ita inquit: Ego uero a magnis Practicis audiui, plerosque pati hanc carnificinam ob flaccidos renes. Hinc usus adstringentium inualuit, sigillatim Gratiae DEI, seu acus Moschatae, de cuius adstrictione gustus testatur. Immo addit, non dissimilia de se spondere Geranium, Haematodes uulgo dictum, quartum in ordine apud Bauhinum, quod possis substituere. Tandem nec de Chinensium Thee est, quod dubites, gaudere illam herbam ui adstringendi. Id enim et adstrictio, quam post se uel aquosum Theae decoctum relinquit in ore, euincit: et uolunt illi, qui, cum Theae decoctum rite parare docent, cauere iubent, ne diu nimis coquatur herba. Esse enim signum finiendae coctionis, quando amarities quaedam adstringens percipiatur in decocto. Hoc uero decoctum illud ipsum est, quod omnibus calculum pellentibus remediis praefereendum censet DOLAEVS: neque id iniuria. Nam praeter diuresin, quam egregie promouet, calculorum quoque prouolutionem promouere idem posse, eatenus certum est, quatenus blanda adstrictoria sua uirtute tonum illis partibus, quae protrudere arenas, et calculos debent, impertiri debitum ualet.

§. XV.

Quod si uirtus propellendi calculum innotuisset Pimpinellae sanguisorbae, aequae ac Pimpinellae saxifragae,

gae, nostrorum indicem, numerumue adstringentium augere posset. Sed quia nihil adhuc ea de re scriptum, proditumque, hinc ad alia potius progredimur. Nunc uero facere non possum, quin Vulnerariorum quorundam Vegetabilium iniiciam mentionem, quorum usum insignem in expellendo calculo esse quamplurimi Medicorum sibi habent persuasum. Ac uulneraria quidem ideo hoc in loco commemoranda duco, quia superioribus temporibus Medici fere omnes praecipuam crediderunt uulnerariorum uim in adstrictione sitam esse. Confirmet id exemplo suo uel sola Tinctorum Rubia, quae, a plerisque licet aperientibus quinque minoribus radicibus annumerata, DODONAEO tamen ad adstringentia refertur, eo quod uulneraria sit, utpote in uulnorum, herniarumque consolidatione, dysenteriae etiam, et nimii mensium fluxus cohibitione admodum potens. Atque haec eadem Rubia est radix, qua TABERNAEMONTANVS calculum potenter satis propellere laborauit. Eandem uero uim, uirtutemque reliquis uulnerariis famosissimis attribuunt alii. Nam uirga aurea SOLENANDRO, PISONI, et BARCLAIO hac in parte cum maxime laudatur. Anserinam adeo probatam deprehendit TIMAEVS a GULDENKLEE, ut, ne reuelaretur arcanum, eam sub Nenasire nomine occultare uoluerit. Bardanam SCHNEIDERVS celebrauit: Symphytum maius MAYERNE: Herniariam HOLLERIVS: incredibiliter illud sanguinem sistens remedium, Filipendulam, PANCOVIVS: Saniculam, Alchymillam Pyrolam, alii in parte pellendorum calculorum commendarunt. Attamen, posteaquam recentiorum solertia, in primisque I. B. d' APLES, compertum est, uulnerariorum pleraque eatenus talia esse, quatenus coagula-

tio-

tionem sanguinis impediunt, eundem attenuando obstructions prohibeant, circulum sanguinis accelerent, diaphoresin promoueant, sanguinem quasi spirituosum reddant, omnesque euacuationes corporis, retardatas, ac diminutas, subleuent, uix ac ne uix quidem ausim in adstringentium, quae eliciant calculos indicem uulneraria referre.

§. XVI.

Tantum de iis, quae dicuntur uulneraria, remediis: quae tametsi adstringentia proprie sic dicta, dici uix queant: tamen, quoniam propter ea, quae edunt documenta, tali uenire possunt nomine, minime hoc quidem loco, praetereunda esse uidebantur. Dictumque haecenus cum de adstringentibus propriis: tum praeterea de quasi adstringentibus. Quaeri autem iam possit, ecquid statuendum de acidis? Si standum quidem CASP. HOFMANNI iudicio, nullo isthaec iure praeteriri poterunt, utpote qui et illa ipsa in adstringentium refert censum. Is ita: *Hinc, inquit, usus adstringentium inualuit, Sirupi Limonum cum aqua Equiseti.* Herbamque Hofmanno CASPARVS porrigit BAVHINVS, propterea quod ad expellendos calculos talibus uti iubet remediis, quae tonum reddant renibus, exempli causa Sirupo de Limonibus. Immo ipsum Limonum succum extollit GOROPIVS BECANVS. Quae si uera sunt, uix est quod miremur, tanta a nonnullis miracula tribui acidis. Inter hos magnopere spiritum praedicat aluminis haustum JO. AGRICOLA: spiritum autem salis, uitrioli, ac sulphuris LISTERVS. Quaecunque uero sit acidorum in pellendis ratio calculis, illud non magis miramur, quam demiramur, scribere DOLAEVM, acida eo ipso, quod adstringant, esse ineptissima. Alioquin

quin extra omnem dubitationis aleam uidetur positum, quod Corallia, quod lapis Lyncis, Iudaicus, Spongiae, Aquilae, Nephriticus, et eiusmodi terrea alia, adstringentia dici mereantur. Testatur id satis abunde adstrictio, quam degustata linguae imprimunt: testantur et egregie effecta illa, quae ab iis, quae modo dixi, adstringentibus proueniunt cum in subleuandis effluxionibus humorum uarii generis, tum in roborando partium tono solidarum: testantur denique pertinaces alui obstructions, quae abusionem horum adstringentium nonnunquam sequuntur. At quantum illa adstringunt, tantum etiam unanimi omnium consensu calculum pellunt, id quod uel inde intelligas, quod ab ultimis inde artis nostrae incunabulis ad haec usque tempora uix puluis aliquis lithontripticus praeceptus fuerit, quem uel illa adstringentia, uel quaedam certe ex iis non fuerint ingressa. Atque usque huc de intus adstringentibus satis, opinor, dictum: de iis nunc iam, quae extus applicata, propulerint humani lapides corporis, uel paucula dicturi sumus: dicturi quidem saltim talia, quae spectent ad uinacea. Acerbas, austerasque uuarum exuuias, post expressionem musti residuas, CRATO in primis famosas reddidit his uerbis. *In calculo laudatur hoc medicamentum, cuius usus quotannis in uindemia est. Accipiantur uinacei compressi, et adhuc calentes ex uuis, ut mane, et ante coenam dimidium bora renibus quinque diebus apponantur. Item hisce. Cum uinacea renes roborent, renibus, et ureteribus, inter duos panniculos lineos inuoluta, quinque saltim diebus, bora una matutina, et ante coenam applicari uelim. Nam quin magnopere profuturæ sint, non dubito.* CONRINGIUS autem succum, ex uuis expressum immaturis, corpori, ob adstringendi, corroborandique uim applicari iubet.

XVII.

Quod si iam ea omnia, quae de calculi expulsionibus differui, iusto forte audacius dicta esse cuiusdam uideantur, expulsionemque uel ipsi adstringentium naturae aduersari, is enim uero cogitet, multa in arte nostra euenire saepius, quorum ratio minus sit explorata: multa, quae, si non pugnare inter sese, seque mutuo euertere, certe nomine insolentium digna dici mereantur. Ne longe abeamus, in eodem de propulsandis calculis maneamus argumento. Quaesumus te, Lector, quid censes de rebus iis, quae, intus receptae, cient flatus? credasne, eas calculi subleuare posse humano ex corpore exitum? Possunt uero, et uel maxime. Atque de hisce, flatus concitantibus, rebus sic loquitur LISTERVS. *Legumina, prae reliquis uero Cicera rubra, decantantur ob acrium flatuum copiam. Nam hos mire excitant, forte materiam iis non paucam adiiciunt: ita, uelut mantissa quadam addita, ferociam quandam flatibus, in corpore praesistentibus, praestant, eosque per renes traiciunt. Quam uehementer autem penem, eosque ductus afficiant, scire licet ex Veterum testimonio, quos adi. Igitur, uerosimile est, conferunt et flatus excitantia, quod illas partes extendere, et expulsionem ob acredinem promouere apta sint. Quid? quod ea, quae uomitus cient, lapides quoque cieant. Namque, si, praemissis, enematis, emollientibusque, et lubricantibus, item impositis cataplasmatibus, inunctisque linimentis, et balneo simul in auxilium uocato, datisque tandem medicamentis, lapidis motum iuuantibus, hoc est, diureticis, Opio temperatis, calculus iam genitus nihilominus non deturbetur, tunc nonnulli, ut in ceteris morbis, sic quoque in hoc casu extremis utuntur remediis, ac uomitorium praecipiant. Hac enim ratione inferiora omnia quam maxime*

premi, et eorum, quae nullis medicamentis, antea sumptis, expelli poterant, exitum promoueri, GROENEVELTVS asserit, si praesertim specifica diuretica uomitoriis addantur. Immo nec inconueniens iudicant Pragmatici purgantibus uim pellendi calculum tribuere, atque adscribere. Neque enim haec talia solum ualere ad tuendum a calculis corpus; uerum etiam ad leuandum calculi elisione paroxysmum, si tamen mitiora, si leniora fuerint. Confirmat ea, quae diximus, hoc exemplo W E D E L I V S. *Foemina primaria, inquit, calculo, et artbritide laborans, cum purgantes assumpsisset pilulas, ferente id uirium statu, purgabatur cum εΥΠΟΓΙΩ, et feliciter exercebat calculos, una fidelia duobus dealbatis parietibus.* Promouet scilicet interea, dum aluus deponitur, peritoneum cum musculis abdominis, nisu, et pressione sua calculum ad exitum: quemadmodum motus corporis in uniuersum idem praestare potest. Vnde et hic ipse, si qua impedimenta non prohibere uideantur, nephriticis nonnunquam diligentius suaderi, nec frustra, solet, cum calculi sic commoueantur fortius, ac, renibus, ureteribusque impacti, ita quasi identidem, pedetentimque extrudantur.

XVIII.

Iam uero, ubi flatus excitantia, ubi uomitum mouentia, ubi aluum irritantia, calculi exitum promouere posse intelligis, haud adeo miraberis, si adstringentibus eandem uirtutem legeris adscriptam, praesertim ubi simul intellexeris, iisdem non retinendi solum, cohibendique, sed et commouendi, expellendique efficaciam aliis quoque in casibus haud leuem inhaerere. Quorsum illud in primis spectat, quod experientia sit compertum, adstringentia tam interno usu, quam externa applica-
tione

rione foetum ex utero prius, quam fuerit opus, expulisse. Multum eadem momenti afferunt ad concitationem abortus, siquidem naturam, eminus ad coangustandum uterum inclinantem, foetusque exclusionem mitioribus nonnunquam motibus molientem, sic concinnant, ac praeparant, ut ipsa uel motus tales stringentes manifestius, acrius, uehementiusue exerceat; uel, una cum adstringente pariter, et occludente motu reliquas, easdemque necessarias, utilesque secretiones uitales, excretionisque cohibeat. Hoc ita uero uitali ordine perturbato non potest non fieri, abortus ut acceleretur. Quae causa est, cur adstringentium usum ad praecauendum abortum suspectum reddere conatus fuerit MICHAEL ALBERTI. Speciatim praeterire nequeo, quin potentissimi remedii adstringentis, quod dicitur Malicorium, id est, cortices Granatorum, mentionem faciamus: quippe penes quos uis ingens in pellendis mensibus. Hi licet adstringant uehementissime, tamen in femina, mensium obstructione laborante, multis aperientibus frustratis, fluxionem exuscitasse mensium dicuntur TH. BARTHOLINO. Eiusdemque similem remedii uirtutem in aliis se animaduertisse aegris LANGELOTTUS confitetur. Quam mirabilem curandi per contraria rationem contemplatus CL. BOHNIVS, remedia illa, quae praeter cetera uisa fuerint salutaria, licet contrariae illa uideantur esse uirtutis, reliquis omnibus nonnunquam anteponenda esse existimauit.

XIX.

Iam e diuerticulo redeunt in uiam, si adstringentia egressum foetuum ex utero maturant, si abortus conciliant, si denique mensium procurant fluxum, quidni uim iisdem eliminandorum tribuamus calculorum, quam

praesertim et experientia comprobet, et ipsa suo ratio suffragio non destituat, quibus duabus rebus uniuersa medicina, tanquam fulcris, innititur? Vix certe, ut plane profiteamur, quod sentimus, de felici adstringentium hac in parte euentu dubitandum esse arbitramur, si modo omnia ea, qua ad calculi expulsionem producendam spectant, rite fuerint considerata. Tunc autem, nostro quidem iudicio, excluditur misero ex corpore calculus, si illi quidem canales, quibus uel arenulae, uel lapilli, uel calculi continentur, in id nituntur, ut contractione sua de loco in locum calculum prouoluant, eo fere modo, quo prouolui ope motus intestinorum peristaltici feces, quamuis durissimas, aut ex ouario excludi ouulum, exprimique iudicamus. Quamdiu itaque canalium horum fibris elasticitas sua constat, ipsique canales robore suo, atque tono gaudent iusto, tamdiu uix, ac ne uix quidem, opus uidetur esse remediis, calculi propulsionem efficientibus. Tunc etenim naturalis illa meatuum conditio, quam naturam uocant, pellendo calculo, ad transitum idoneo, satis accommodata existimatur. At enim, si quando labefactatum hocce canalium fuerit robur, hic nisus, ibi tum, de tempestiuo cogitandum auxilio, de ope naturae laboranti ferenda dispiciendum esse, ecquis dubitarit? GALENVS, ubi hac de re differit, facultatis quidem meminit expultricis, eandemque nominat actionem naturalem, qua organa, ac receptacula urinae, recte constituta, gaudeant: sed et, uim eandem non parum, idque cum in renibus, tum in uesica quoque, uariis quidem de causis labefactari, idem ille euincit Medicorum facile princeps. Has inter praeter natiuam partium, ad urinae negotium spectantium, prauam indolem, prauiores quasdam partes numerat LISTERVS, et il-

et illas inter alia alimentis etiam admixtas, potui praefertim, maximeque eius generis, qui uel omnis est aquarum mineralium, thermarum puta, et acidularum, uel ordinario, si forsan ex liquoribus, mineris quibusdam turgidis constiterit, paratusue fuerit. *Animia, inquit LISTERVVS, copia, et pondere materiae metallicae, arteriolae capillares, renum ductibus excretoriis commissae, distendantur, praeterque naturam valde ampliantur, unde excretio debilitatur, a constrictione arteriolarum labefactata. Igitur materia metallica in ductibus excretoriis imbecillibus sensim accumulatur, moramque trahit: unde eius coitio in calculos. Idem cogita in labe hereditaria, ubi mala renum constitutio. Non male haecenus LISTERVVS, cum propter imbecillitatem suam organa urinaria quam facillime labefactentur: quod malum quam maxime a genitis ibi, et per loca illa transeuntibus arenis, atque calculis. Quam fere in sententiam idem sic ait LISTERVVS: Profecto in aegris nephriticis renes, ut et omnia alia itinera, tam citra, quam extra sanguinis curriculum, magis aperta sunt, et laxata. Eiusque ueritatem sententiae luculenter exploratio tuetur eorum, qui per omne uitae tempus calculo laborarunt, anatomica, quippe qua compertum est, talium renes nephriticorum modo non semper esse flaccidos, ureteresque in primis sic remissos, atque laxatos, ut, ubi uel semel suo calculus transitu eorundem dilatauerit angustias, non adeo facile in sese redierint fibrae, sed laxos reliquerint ureteres. Est uero, est insignis earum, quas diximus, partium laxitas, atque atonia, eademque non modo uel hereditaria, uel a uitio succorum alentium, uel denique a transitu sabuli, siue lapillorum; uerum a uita quoque sedentaria, plagis, uenere nimia, nimio cubitu supino, pluribusque praeterea causis aliis.*

XX.

Haec si uera sunt, sunt autem longe uerissima, ecquid futurum credis, ubi calculo per tales uias transeundum urinarias? Numnamne haesurum putas in flaccidis, languidis, tonoque orbis? numnamne cum grauisfimo, et uel lethali aegrorum periculo? Haerebit certe, idque idcirco, quia canaliculus, uel canalis ille, cui inhaeret, uim constringendi amisit suam fere omnem. Ea uero uias urinarias gaudere saluas, ecquis ignoret, si quis uel humani liquorem corporis obscenum non ignoraue-rit nec solo fluore suo, nec solo pondere suo per canales prouolui suos. Tanto minus uero eosdem per meatus prouolui posse calculum credibile uidetur, massam non modo siccam, atque duram; sed grandem saepe, plurimisque ex particulis compactam: tamen nihilominus, molis huius prouoluendae remedia suffecisse sapientissimum Conditorem, uideor mihi uel ex admiranda ureterum compage animaduertisse. Nec enim alternas illorum angustias, et amplitudines, aliam factas ob causam existimo, quam ut, quemadmodum cellularis coli conformatio prouoluendis in primis reiiciendisque fecibus, praesertim durioribus, uidetur dicata, sic commemorata modo ureterum textura propellendae corporis humani saburrae calculosae multum inferuiat, optimumque praestet seruitium. Idemque ego nec dubito, praeter ureteres reliqua pariter urinae uasa sic coagmentata esse, ut ualetudini obstetricari queant: uesicam urinariam, urethram, peluim, tubulos denique Bellinianos ad unum ferme omnes. Haec, inquam, omnia sic contexta sunt, ac conformata, ut, dilatata, ope elateris sui resiliire, seseque constringere, ope autem huius constrictionis comprehensa quaelibet proiicere nitantur. Omnia enim nostri

nostri uasa corporis uirtute quadam sunt praedita, qua liquidum per cavitates suas propellant. Nimirum fibras, liquore perluciente distentas, uersus suae axem cavitatis contrahunt: quo fit, ut humores defluant, in quo ipso uires uasorum positae sunt, requirentes tam uim elasticam, & contractilem fibrae, quae suae renitur distractioni, quam influxum liquidi tenuissimi in minimas propagines neruofas, alternatim se habentem ad pulsus liquidorum crassiorum per uasa maxima. Quod si aliis uasis talis inest facultas, cur eandem uasis, ad urinam pertinentibus, denegemus, causa est nulla. Cum autem hoc statuimus, tum praeterea non negamus, organorum huiusmodi uires, elasticitatem, tonumque minui, ac labefactari, idque, ut diximus, uariis de causis, posse. Tandem uero sic habemus, fidenterque pronunciamus, partim moderatis adstringentibus fibrillas uasorum flaccidas corroborari, idque ideo, quia particulae aduentitiae, adstringentium ope iis adhaerescens, easdem rigidiores reddant: partim remediis austeris dissolutas ante, laxatasque fibras coalescere denuo, ac compingi; uerbo: per adstringentia uis, per quas eundem calculis, tonum restitui, eamque ob causam calculum per adstringentia profligari posse.

§. XXI.

Diximus sententiam: restat, uberiolem, paulo, ita cur sentiamus, rationem ut reddamus. Haec enim uero militat nobis ratio, quod acerborum, austerorumque ea est uis, ea indoles, atque ingenium, ut cum linguam faucesque, ac gulam, tum omnes praeterea, in quascunque ex illis partibus ferantur, stringant cavitates, cogant in arctum, contrahantur, hoc est fibras impacta, eas coire inter se, et confociari iubeant, eademque opera tonum

par-

partium firment, roborentque. Ceterum, quae adstringentium sint principia, quouē eadem agant apparatu, uix equidem definierim. Austeris enim uendicare particulas hamatas, instar pectinis, quo lana carminatur, se habentes, absurdum: acerbis autem assignare uncinulos, hamulosque, hebetiores poros obstruentes, non minus incredibile: adstringentibus denique naturam asserere solam terrenam pariter, acidamque, prorsus absonum dictu. Satis habeo, quid ualeant adstringentia, uel ex euentis, effectisque cognosse: satis, haec opera uel hac causa demonstrari posse, quod adstringentia parietes canalium, cavitatumque ad se inuicem adducant: quod elaterem stringant fibrarum: quod motum iis, peristaltico similem, stringendo afferant, accelerentue: quod denique adstringendo propulsionem sabuli procurent. Id quidem omne cum in aegris omnibus, tum in tenerioribus praecipue, atque iis, in quibus acres abundant humores, usu uenire putarim. Qua mihi in parte adstipulatur WEDELIVS, qui sic habet. *Videas uero, & ab usu adstringentium Diarrhoeam succedere ipsam. Quantum obseruatione nobis constat, id fieri assolet in tenuioribus, et magis sic mobilibus fibris: fieri idem una acrimonia humorum maiori praesente, quae illis casibus omnino simul respicienda. Unita enim et haec magis per constrictionem praeuiam euadit fortior, et stimulando sic superat stringendi actiuitatem, ut, loco retentionis, & quietis, citatior exsurgat motus. Quorsum forsitan, et respexit CL. RIVINVS, quandoquidem haec scripsit. Adstringentia quoque diuretica esse, adeoque aperientia suo modo, id quidem per experientiam constat; nec improbable videtur id praestare adstringentia, quatenus irritatae ab iis fibrae ad sui contractionem calculum, u. gr. insimul propellunt, uti alias externo usu uim repellendi notoriam possident.*

§. XXII.

Sed si uerum est, quod habet GIDEON HARVEY, diuretica tantum non omnia agere uias constringendo, eccur operosi adeo sumus in asserenda adstringentibus uirtute pellendi calculum? aut, si uerum est, quod asserit PETRVS HOTTON, modum, et rationem, qua agant calculum pellentia, difficillimam esse explicatu, eccur difficultati uix superabili immoramur? Potius iis eamus obuiam, qui suspectum multis nominibus reddere conantur adstringentium nostrorum usum. Hos inter est EVSTACHIUS RHVDIVS, quippe qui, dum corticem radicis Ononidis, tanquam praestantissimum lapidis remedium coquere iubet, simul prohibet, ut ne uinum assumatur adstringens. Neque is quorundam destituitur calculo, eorum scilicet, qui in causis, calculum effectricibus, austerum numerant uinum. Est in his WALDSCHMIDIVS, qui: *Suademus itaque, inquit, ut calculosi abstineant ab omnibus alimentis crassis, uiscosis, et sale imbutis, et inter haec a uino crasso, austero, nouo, et parum defecato.* De huius igitur, pariterque sentientium sententia, si ab rebus est austeris calculus, hoc consequitur, adstringentia laborantibus ex eo malo mederi haud posse. Neque sane uidentur iidem ab ratione destituti, propterea quod austera pleraque, forborum, mespilorumque documento, lapillos ipsamet comprehendunt. Quae cum ita sint, fuisse, qui in eam uenirent opinionem, adstringentia eius generis tantum abesse, calculum ut proscribant, ut generent potius, inferantque. Nec enim excretos fuisse unquam calculos post usum adstringentium, nisi quos illa ipsa antea procreariint.

XXIII.

Atque hoc loco fatendum omnino habemus, eandem lithontripticorum quorundam posse rationem esse, quae

fit sacchari, quod omnem ferme pituitam illam, quae post ipsius comestionem reiiciatur, antea generarit: eandem porro, quae radicem asparagi: eandem denique, quae capillarium herbarum. Ridendos eos putat HELMONTIVS, qui existiment, radicem Asparagi esse diureticam, esse lithonripticam: iacere eam potius calculi fundamenta, usque adeo, ut, quicquid saburrae post usum asparagorum prodeat, id omne pro asparagorum sobole haberi mereatur, praesertim, cum urina tunc putrilaginosa semper deprehendatur. De herbis autem capillaribus docent alii, non modo exturbare calculosum sabulum, sed et asportare. Crescere enim fere, gigni- que rupibus in calcariis, locisque in montanis, aut uliginosis. Inde uero necesse esse succo imbui calcario, perinde ac nutriri. LISTERVS uero usque adeo scribit dicam adstringentibus tantum non omnibus, ut dicat, in labefactatis calculo renibus, et uesica, maximam operam dandam esse, ne quid metallicorum, u. g. Corallii, Lapidis Iudaici, Nitri ueterum, Spiritus salis, Vitrioli, Sulphuris, Salis prunellae, Aquarumque medicatarum nimis exhibeatur. Et enim fortiter licet expellant, tamen, propter imbecillitatem istarumpartium, metum esse, ne coalescant in lapidem, cum ipsissimam lapidis materiam in se contineant; scilicet et salem, et succum lapideum. Illudque saepius uidisse se ex iis, qui animi tantum causa aquas Anglorum medicatas bibissent, quosdam inter ipsa remedia nephritide primum correptos fuisse, et calculos exclusisse; quos ex aquis istis petrescentibus, quales omnes aquae medicatae sint, ortos fuisse, nullum se dubitare, cum in renum pelui aut ureteribus nulla arenula maiuscula uel momento consistere possit sine uehementi dolore, non magis, quam in aspera arteria uel minima panis mica sine graui tussi.

XXIV.

At enim uero quicquid huius rei sit, tamen nihil est, quod metuas; ab adstringentibus: nec nodi illi, nobis obiecti uidentur inexplicabiles. Primo enim, ut maxime dederim, talem esse adstringentium naturam, semina futurorum ut complectantur calculorum: uix tamen incommodare poterunt, ubi parua adeo quantitate, qua quidem praescribi solent, adstringentibus usus fueris: ubi non instar alimentorum assumseris eadem: ubi non tam abusus, quam usus iisdem fueris. Dicas: Qui poterunt adstringentia multum promouere, modice sumpta? necesse fuerit excidere ui sua primis in uis ante, quam ad loca illa, in quae debeant, delabantur. Huic autem aestui obicem iam tum posuit LISTERVS, quem sic differentem audiamus. *Minime uero, si recte se habeat aliquis, et dolore uacuus sit, ita esse concedo: ubi autem adest Nepbritis, ac borrenda illa a uesicae, renumue calculo symptomata, digestio ex bona parte cessat, assumpta corporis habitum tantum non integra transeunt, inque uenas uiscerum excretorias promota, parum mutata egrediuntur. Profecto in aegris renes, ut et omnia alia itinera, tam citra, quam extra sanguinis curriculum magis aperta sunt, ac laxata: unde uirium medicamentorum mira retentio, et celerrima traiectio.* Addimus, si quid uirtutis cum maxime perdiderint adstringentia, antequam ad loca peruenerint urinaria, hanc tamen iacturam nihil esse aliud, quam quoddam ipso- rum quasi temperamentum, quo id efficiatur, ut ne qua uiarum praclusio, si qua tamen metuenda sit, metui queat.

XXV.

Permanemus igitur, perstamusque nostra in sententia, nequedum uindicatam haecenus adstringentibus potestatem, decusque eximium derogari patimur,

et ratione iuxta, atque experientia muniti, uel principe inter lithonriptica loco illa ipsa collocanda arbitramur. Dicat quis, lithonriptica minus tuta esse, nisi fuerint temperatiora. Exhibeantur itaque lithonriptica adstringentia, utpote temperatissima. Dicant Pragmatici, a calculum pellentibus in paroxyfmo esse abstinendum, eademque tantum ante paroxyfimum exhibenda esse. Quid hoc ad adstringentia nostra, quae, quod tutissima sunt in ipso paroxyfmo, aeger non debet reformidare. Exhibeant alii calculum pellentia cum demulcentibus, eademque, quam possunt maxime, temperent. Tali uero temperamento adstringentia nostra nihil indigent, quorum si qua uehementior actio fuerit, in ipso ad renes itinere satis obtunditur, ac emollitur. Nihil adeo in praesentia superest, nisi ut loco coronidis praeconium subiiciamus adstringentium, quod his complexus uerbis uideatur C. BAVHINVS. *Qui perpetuo utuntur proprie dictis diureticis, adducta ad locum affectum materia calculosa, malum faciunt peius: sed qui diuretica, improprie dicta, sibi commendata habent, ea puta, quae tonum renibus reddunt, bene aegris suis consuluisse censendi sunt.*

T A N T U M.

PRAESES
CLARISS. CANDIDATO

S. P. D.

PRimus Tibi honores, quos hodie suscipies, gratulari debeo, qui cum dotes tuas cum maxime exploratas habeam tum multis inductus causis Te complectar. Me quidem, quo et uteris, in primis, et frueris, quem audiendi causa adires quotidie cuius denique actionibus naviter interesses, legisti olim. Multos quidem numerare possum,

nostra usus opera, et consuetudine:
at, quoad mens mea respicere prae-
terita potest tempora, nihil Te un-
quam nostris in studiis uidi magis
industrius, nihil magis assiduus,
nihil magis occupatus, nihil in
meis recitationibus, perinde ut
enchiridibus, attentum magis. Fie-
ri rebus hisce oportuit, ea Tibi ut
comparares ornamenta, quae cum
a uulgo Te distinguerent, tum iure,
meritoque in solenni pulpito collo-
carent, quo plures, qualem summa
Te industriae contentio, pertinax-
que concinnarit studium, nobiscum
simul, qui Te propius nouimus, co-
gnoscant. Quamuis enim sola se
uirtus tua satis commendare possit:
sed tamen nescio quid splendoris
ab eorum, qui de dignitate studio-
rum

rum existimare possunt, testimonio
sibi mutuatur. Quod ut Tibi tribuant
hoc tempore, certatimque defe-
rant, non magis solenni, iuxta at-
que egregio doctrinae tuae speci-
mine, quam gratia, in qua es apud
omnes, ac singulos, singulari, quam
cum non tralatitia artis salutaris sci-
entia, tum et insignis animi mode-
stia, morumque Tibi conciliauit sua-
uitas, adducuntur. Quare reuer-
tor ad orationis huius initium, sed
ita, non ut Tibi magis et de specimi-
ne doctrinae publico, et de primo,
qui Te uel hodie excipiet, honore
Medico, quam Patri tuo admodum
Reuerendo, Fautori meo maximo-
pere colendo, de tali, tantoque e-
gregio Filio congratulandum pu-
tem. Gratulatus opto pariter, ac
pre-

precor, cum ut quemadmodum
apud nos omnes, qui Te in Acade-
mia huc usque nouimus, fuisti sem-
per gratiofus: ita non minus apud
ceteros mortales omnes, eosdem-
que praesertim aegros, gratiosissi-
mus sis deinceps, perpetuoque ma-
neas: tum etiam, ut, una cum Pa-
tre tuo Optimo, semper ualeas, lon-
gumque uiuas, quo diutius multo
auditorum Iste animas, Tu diu cor-
pora aegrorum perfanare possis.
Vitemb. VIII. Id. Iun. clv lō cc XI.